

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

dových žlabů a kůlových jam, nalezených v J svahu obslužné jámy pece. Vzhled dřevěné konstrukce ani účel nelze díky fragmentaritě získaných informací bohužel přesněji interpretovat. Mohlo by se jednat o doklad jakéhosi lokálního zastřešení předpecního prostoru.

Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura:

Doležel, J. 1995: Ke vzniku a vývoji několika měst střední a severozápadní Moravy (Blansko, Ivančice, Tišnov, Velká Bíteš, Vyškov). AH 20, 201-217.

Kos, P. 2001: Vyškov 2001 - ul. Nádražní č. 5, NZ č.j. 320/01. Nepublik. práce, uložen. archiv ÚAPP Brno.

Měřinský, Z. 1983: K problematice archeologického výzkumu řemeslné výroby 10. až první poloviny 16. století na Moravě a ve Slezsku. AH 8, 41-68.

Resumé:

Vyškov (Bez. Vyškov), Nádražní Gasse Nr. 5. Mittelalter (13.-15. Jh.), Neuzeit (18.-19. Jh.). Stadt, Kalkofen. Rettungsgrabung.

ZELENÁ HORA (okr. Vyškov)

Intravilán obce. Středověk. Kulturní vrstva. Záchranný výzkum. Uložení: Muzeum Vyškovska (i.č. A 11 094-11 099).

Poloha lokality v ZM ČR 1:10 000, list č. 24-42-06, je dána souřadnicemi od Z a J s.č. 101:344 mm. Při výkopu kanalizační rýhy v červnu 2001 byla před domem č. 11 v hloubce cca 30 cm pod povrchem narušena přemístěná kulturní vrstva, z níž se podařilo zachránit několik střepů keramiky. Šlo o kvalitní na kruhu točenou šedou keramikou s krupičkovitým hlazeným povrchem, zdobenou horizontálním rýhováním na seřezaných okrajích, kterou můžeme rámcově datovat do 15. století.

Tomáš Zeman, Muzeum Vyškovska

Resumé:

Zelená Hora (Bez. Vyškov), Intravillan der Gemeinde. Mittelalter. Kulturschicht. Rettungsgrabung.

ZLÍN (k.ú. Malenovice u Zlína, okr. Zlín)

Masarykova ulice. Středověk (13.století). Sídliště. Záchranný výzkum

Při realizaci výstavby veterinární ordinace v Malenovicích u Zlína (Masarykova ulice, parc.č.2193 a 145/3) byl ve výkopu kanalizačního přivaděče zachycen zahloubený sídlištní středověký objekt. Místo nálezů je lokalizováno na ZM

1:10 000, list č. 25-31-24, plocha vymezená body od Z a J s.č. vzdálenými 461:144 mm. Jedná se o pozůstatek sídlištní zahloubené jámy patrně hospodářského charakteru, kterou lze na základě rozboru získaného archeologického materiálu datovat s největší pravděpodobností do období první poloviny 13.století. Byl tak potvrzen předpoklad osídlení po obou březích dolního toku řeky Dřevnice již v 13.století, kdy na pravém břehu vznikalo jádro menšího feudálního panství s centrem v Tečovicích, které se později po polovině 14.století přesunulo na levý břeh do prostoru dnešních Malenovic.

Jiří Kohoutek, ÚAPP Brno

Resumé

Zlín (Kataster Malenovice z Zlína, Bez. Zlín), Masarykova Str. Mittelalter (13. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

ZNOJMO (okr. Znojmo)

Horní náměstí 8. Doba mladohradištní, středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V měsíci dubnu a listopadu 2001 byl proveden záchranný archeologický výzkum ve Znojmě na Horním nám. 8. Ten byl vyvolán kopáním rýh kolem základů domu, za účelem odvlhčení obvodového zdiva budovy. Dotčená oblast se nachází v severní části historického jádra města Znojma, v prostoru MPR. Plocha dotčená stavební činností se na ZM ČR 34-113 v měřítku 1:25 000 nachází v bodě 147 mm od západní sekční čáry a 20 mm od jižní sekční čáry. Na ZM ČR list č. 34-11-21 v měřítku 1:10 000 se pak nachází v bodě od Z a J s.č. 368:51 mm.

Rýha o šířce 0,4-0,5 m prořala 1 m mocné souvrství navážek a vrstev až na geologické podloží. To je na této severní straně Horního náměstí tvořeno okrovou, ulehlou jílovitou spraší (k. 103; obr. 43), pod níž se nachází skála dyjského masivu. Prostor má jižní orientaci s výrazným jižním sklonem. Nadmořská výška Horního náměstí kolísá v rozmezí 292-298 m n.m., přičemž nadmořská výška v místě výzkumu je 298 m n.m.

Při záchranném výzkumu se podařilo rozlišit 25 uložení a 12 zdí. Ty dokumentují vývoj severozápadní části Horního náměstí (obr. 43) a jsou důležitým zdrojem informací pro možné budoucí archeologické výzkumy. Archeologické nálezy se často nacházely v druhotné poloze ve vrstvách (k. 100 a 101) a byly kontaminovány i v ostatních horizontech, především na vnější straně domu. Ve dvorním traktu se mladší, ojedinělé, nálezy keramiky také nacházely ve starších horizontech. Zdokumentován byl vývoj v období 10.-14. století, tedy v mladohradištním a středověkém období města. Nálezy z průběhu 10.-12. století reprezentuje pouze několik

zlomků keramiky z tuhových či netuhových, esovitě profilovaných nádob (hrnců) s vně vyhnutým, seříznutým okrajem. Kontinuální osídlení tohoto prostoru dokládají zlomky keramiky z průběhu 13. a především 14. století.

Zachycené kamenné zdi odpovídají dvěma časovým horizontům: průběhu 16. století, kdy bylo zdivo přízemí opatřeno řadou opěrných pilířů (obr. 44). Ty byly v pozdějším období zrušeny a volný prostor mezi nimi dozděn. Z průběhu 16.-17. století také pochází sporadické keramické nálezy, mezi nimiž vyniká železný nůž s parohovou či kostěnou rukojetí.

Horní náměstí 19. Doba mladohradištní, středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Na ZM ČR 34-113 v měřítku 1:25 000 se prostor s archeologickými nálezy nachází v okolí bodu od Z a J s.č. 151:18 mm. Na ZM ČR 34-11-12 1:10 000 se místo výzkumu nachází v místě bodu od Z a J s.č. 376:47 mm. Rýhy a odkryvy ve dvorním traktu neprořaly geologické podloží. Nadmořská výška zde činí 294 m n.m.

Celkem se podařilo při výzkumu identifikovat 15 archeologických vrstev (uloženin) a 5 zdí (900-904). Nejstarší zjištěné osídlení náleží I. polovině 12. století (obr. 43, 45). Z vrstev pochází kolekce keramického materiálu a ostatních nálezů. Zjištěné sídlištní horizonty (především k. 111) dokládají dlouhodobější a intenzivní osídlení jižní strany dnešního Horního náměstí v tomto období. Vývoj prostoru dvorního traktu pokračoval vlastním středověkým obdobím, kdy zde zaznamenáváme mocný destruktivní, požárový horizont z průběhu 14. století. Z kontextu 105 pochází velmi početná kolekce keramiky, a to především fragmenty velkých tuhových zásobnic, které mají na vnitřní strany okraje početné značky. Vývoj prostoru v 2. polovině 15. a I. polovině 16. století reprezentují 3 kamenné zdi (900-902), které předělují dnešní dvorní trakt ve směru V-Z na tři části. Jsou pravděpodobně důkazem toho, že byl celý prostor v tomto období zastavěn. Nejmladším zjištěným objektem je čtvercová, lomovým kamenem obezděná jímka z přelomu 19./20. století. Vývoj sklepních prostorů se podařilo zachytit pouze útržkovitě v podobě navážek z 18. a 19. století. Ty jsou dokladem o intenzivních přestavbách celého domu, který byl navíc poškozen bombardováním za 2. světové války.

Jezuitské náměstí. Středověk, novověk. Město, pohřebiště. Záchraný výzkum.

Při výstavbě severní přístupové stezky v trase Jezuitské náměstí - tzv. Bílý dům byl realizován záchraný archeologický výzkum. Ten byl vyvolán kopáním rýh pro základové pasy budou-

cího zděného plotu se železnou mříží, který vymezuje zahradu speciální školy a přístupový koridor na Jezuitské náměstí. Dále probíhal dohled v rámci demolice garáží a následných terénních úprav. Dotčená oblast se nachází v severní části historického jádra města Znojma (obr. 43). Plocha dotčená stavební činností se na ZM ČR 34-113 v měřítku 1:25 000 nachází v bodě 145 mm od západní sekční čáry a 30 mm od jižní sekční čáry. Na ZM ČR list č. 34-11-21 v měřítku 1:10 000 se pak nachází v bodě od Z a J s.č. 361:70 mm. Prostor se nachází v nadmořské výšce 300 m n.m.

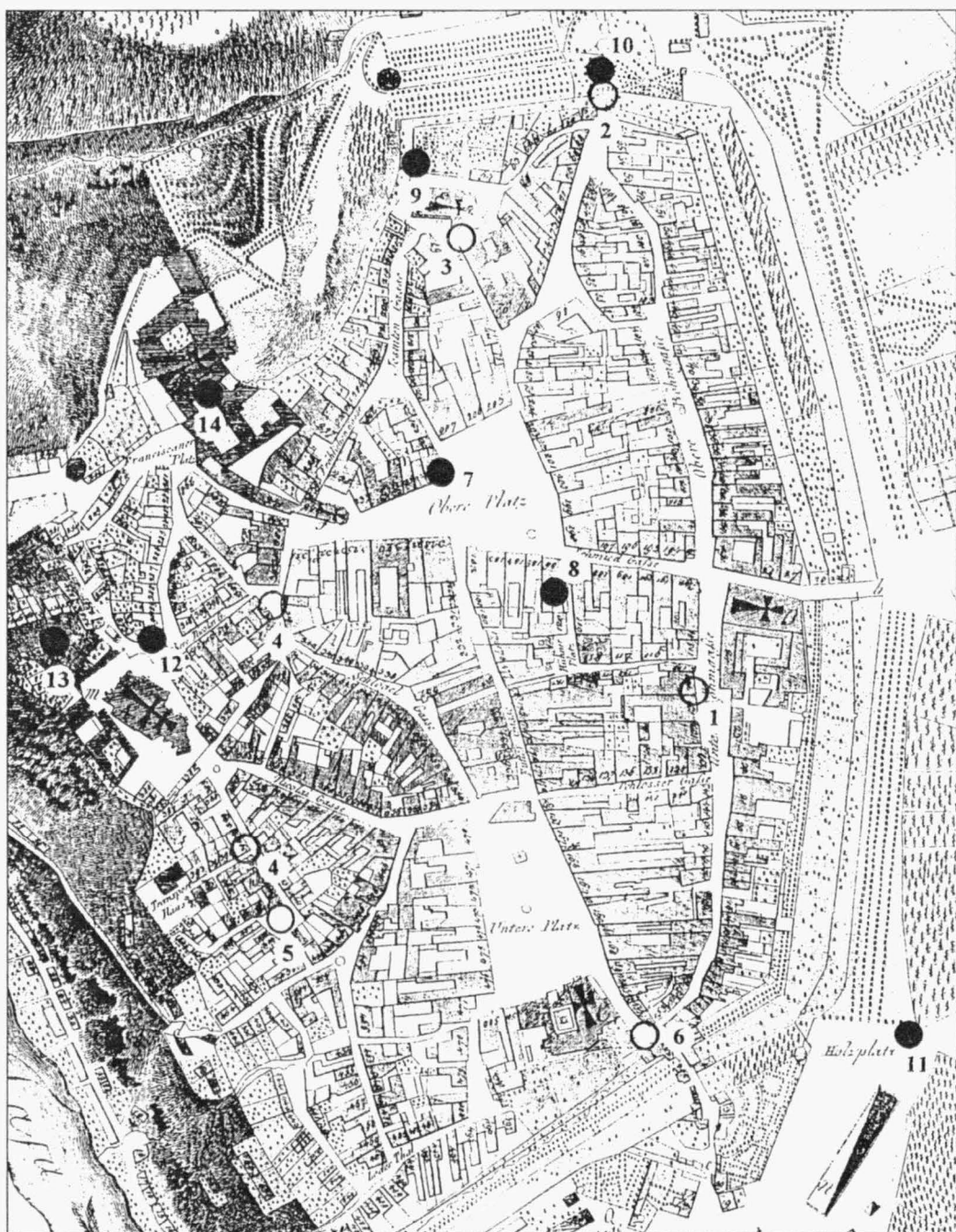
V rámci výzkumu se podařilo zachytit a zdokumentovat několik zdí a vrstev, které obsahovaly různé nálezy. Ty reprezentují zlomky středověké keramiky z průběhu 14. a 15. století, jež se zde vyskytly v druhotné poloze. Většina keramiky spadá do průběhu 16. a 17. století. Zachycené zdi lze interpretovat pouze částečně. Naopak zeď 900 lze zcela jistě přiřadit k obvodové zdi parkových úprav, které vznikaly ve Znojmě na konci 18. a počátku 19. století. Zachycené drobné zlomky antropologického materiálu (H1), u kterých se vyskytovalo poměrně dost zlomků střešní krytiny, představují pravděpodobně nejmladší vrstvu kostrových hrobů kostelního pohřebiště, které u kostela sv. Michala fungovalo v průběhu středověku a novověku.

Náměstí Svobody. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

Při výstavbě vstupu do sklepních prostor vinná na nám. Svobody 19 se podařilo v červenci 2001 zdokumentovat profil se třemi archeologickými kontexty (obr. 43). Z nich se podařilo získat menší soubor nálezů, který datuje keramika do průběhu 16.-17. století. Na ZM ČR 34-11-21 v měřítku 1:10 000 se místo nálezu nachází v místě bodu od Z a J s.č. 368:83 mm.

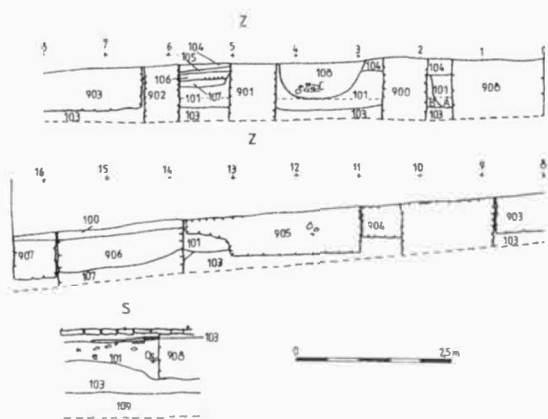
Nám. Republiky. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

Při přístavbě tělocvičny u základní školy na náměstí Republiky byl v srpnu 2001 realizován menší záchraný výzkum. Dotčená oblast se nachází pod jižním okrajem historického jádra města Znojma a v ochranném pásmu MPR. Plocha dotčená stavební činností se na ZM ČR 34-113 v měřítku 1:25 000 nachází v bodě od Z a J s.č. 167:9 mm. Na ZM ČR 34-11-21 v měřítku 1:10 000 se pak nachází v bodě od Z a J s.č. 420:16 mm. Prostor v okolí nálezu má příznivou jižní orientaci a nachází se v nadmořské výšce 270 m n.m. V rámci výzkumu se podařilo zachytit a zdokumentovat 1 archeologický objekt, který se dá podle keramického materiálu datovat do průběhu 16., případně počátku 17. století.

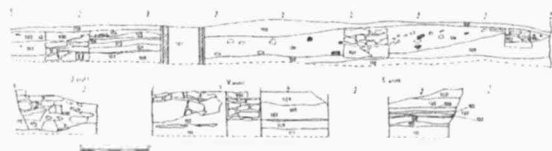

Obr. 43. Znojmo – městská památková rezervace. Výřez katastrální mapy z roku 1815 s jednotlivými pozitivními akcemi. Kruh – akce v roce 2000, plný bod – akce v roce 2001. 1 – Horní Česká, 2 – nám. Svobody, 3 – Jezuitské nám., 4 – ul. Zelenářská, Malá Mikulášská, Pasiřská, Mikulášské nám. U Branky, Tkalcovská, 5 - ul. Slepá, Na Kopečku, U Brány, 6 – ul. Kolárova, 7 – Horní nám. 8, 8 – Horní nám. 19, 9. Jezuitské nám., 10 – nám. Svobody, 11 – nám. Republiky, 12 – Staré město, 13 – Staré město „Jáma“, 14 – ul. Přemyslovců 4.

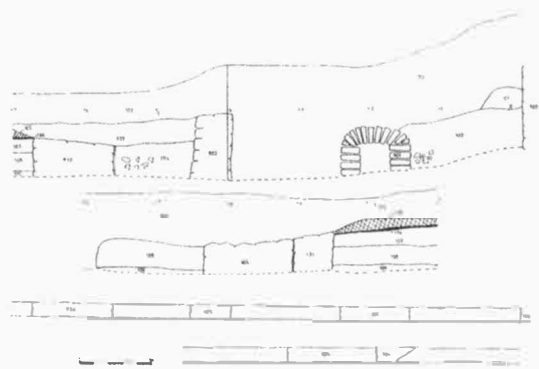
Znojmo – Stadt unter Denkmalschutz. Ausschnitt aus der Katastralkarte aus dem Jahre 1815 mit einzelnen positiven Aktionen. Kreis – Aktion im Jahre 2000, ausgefüllter Kreis – Aktion im Jahre 2001. 1 – Horní Česká-Straße, 2 – nám. Svobody (Freiheitsplatz), 3 – Jezuitské nám. (Jesuitenplatz), 4 – Zelenářská-Straße, Malá Mikulášská-Straße, Pasiřská-Straße, Mikulášské nám. (Nikolausplatz), U Branky-Straße, Tkalcovská-Straße, 5 - Slepá-Straße, Na kopečku-Straße, U brány-Straße, 6 – Kolárova-Straße, 7 – Horní nám. (Oberer Platz) Nr. 8, 8 – Horní nám. (Oberer Platz) Nr.19, 9 - Jezuitské nám. (Jesuitenplatz), 10 – nám. Svobody (Freiheit-splatz), 11 – nám. Republiky (Platz der Republik), 12 – Staré město (Altstadt), 13 – Staré město (Altstadt) „Jáma“, 14 – Přemyslovců-Straße Nr.4.

Obr. 44. Znojmo, Horní nám. 8. Stratigrafie.
Znojmo, Horní nám. Nr. 8. Stratigraphic.

Obr. 45. Znojmo, Horní nám. 19. Stratigrafie.
Znojmo, Horní nám. Nr. 19. Stratigraphic.

Obr. 46. Znojmo, ul. Přemyslovců. Stratigrafie.
Znojmo, Přemyslovců-Straße. Stratigraphic.

Staré město I. Doba mladohradištní, středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Při rekonstrukci rodinného domu v ulici Staré město I se v lednu a červenci 2001 podařilo získat řadu archeologických nálezů z pravěku a středověku a zdokumentovat stratigrafický vývoj v místě sklepů (srov. kap. Doba bronzová). V nich a v prostoru dvorku byly podél základového zdiva hloubeny liniové výkopy pro odvlhčení celého prostoru. V místech vstupu a západní stěny sklepa z 15.-16. století jsme realizovali dvě menší sondy o rozměrech 0,4x1 m, do hloubky 0,7 (sonda 1),

resp. 1,4 m (sonda 2). V horních kontextech sondy 1 se podařilo nalézt několik zlomků keramiky, které dokládají vývoj tohoto prostoru v mladohradištním a pozdějším středověkém období. Při výkopech odvlhčení obvodových zdí na dvorku se podařilo získat početný soubor novověké keramiky z průběhu 17.-19. století. Sledovaný prostor se na ZM ČR v měřítku 1:10 000 34-11-21 nachází v bodě od Z a J s.č. 352:34 mm.

Staré město, ul. Úvoz. Středověk. Město. Záchraný výzkum.

V srpnu a září 2001 byl realizován průběžný záchraný výzkum při plynofikaci prostoru Starého města „Jámy“ a ulice Úvoz. V 7 archeologických situacích se v druhotných polohách i nepoškozených archeologických situacích podařilo zachytit, zdokumentovat a ovzorkovat početné středověké a novověké kontexty. Ty obsahovaly i několik zlomků keramiky z doby bronzové. Početná je především kolekce keramiky, která dokládá vývoj tohoto prostoru v průběhu 13.-15. století. Na ZM ČR list č. 34-11-21 v měřítku 1:10 000 je sledovaný prostor vymezen body od Z a J s.č. 344:38; 350:33; 340:33 mm.

Ul. Přemyslovců 4. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Při úpravě rozvodu plynu v areálu dnešní Obchodní akademie ve Znojmě byl sledován liniový výkop v délce 50 m. Na ZM ČR list č. 34-113 v měřítku 1:25 000 se stavba nachází v prostoru bodu od Z a J s.č. 141:21 mm. Na ZM ČR list č. 34-11-12 se zkoumaný prostor nachází v okolí bodu od Z a J s.č. 351:52 mm.

Při výzkumu se podařilo zachytit a ovzorkovat 10 uloženin a 6 zdí, které dokumentují vývoj části prostoru minoritského kláštera a kláštera klarišek v průběhu středověku a novověku. Do 2. pol. 14. století, případně počátku 15. století se řadí nálezy z k. 108, který se nacházel v sekvenci neporušených vrstev mezi zdmi 903-904. Souvisí tedy s vlastním středověkým vývojem kláštera. Klášterním stavbám náleží pravděpodobně i zachycené zdivo a to především zdi 900, 902-905, přičemž je zcela zřejmé, že zdi nepocházejí z jednoho časového horizontu. Za nejstarší se tak dají považovat zdi 900, 903 a 905, které vykazovaly stejnou strukturu zdiva i malty; k nim se přimykají středověké horizonty s nálezy. Požár komplexu kláštera dokládá výrazný destruktivní horizont s mazanicí a uhlíkovou mikrovrstvou (k. 105 a 106), které se těsně přimykají ke zdem 903 a 904. Mladší vývoj reprezentují navážkové vrstvy 100-103 s barokním cihlovým kanálem 901.

Ul. Přímětická. Doba mladohradištní, středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Při výstavbě polyfunkčního domu na ul. Přímětické byl realizován menší záchranný výzkum. Ten se soustředil na skrývkou nadloží a hloubení suterénu budoucí budovy na ploše cca 10x12 m. Hloubka výkopů dosahovala 4 m. Na ZM ČR 34-113 v měřítku 1:25 000 se prostor stavby nachází kolem bodu 137 mm od západní sekční čáry a 49 mm od jižní sekční čáry. Na ZM ČR 34-11-12 se zkoumaný prostor nachází v okolí bodu od Z a J s.č. 342:125 mm. Nadmořská výška činí v tomto prostoru 308 m n.m.

Ve dvou horizontech se podařilo zachytit řadu nálezů. První, mladší horizont (k. 101) lze spojit s vlastní zástavbou tohoto prostoru na konci 19. a počátku 20. století. Početná kolekce nálezů pochází z průběhu 30.-40. let 20. století. Dům byl na konci 2. světové války zasažen bombardováním a zcela zničen. Následně parcela již nebyla zastavěna. Starší horizont reprezentují navážky z 2. poloviny 19. století, kdy docházelo v centru města a při jeho rozšiřování k významné stavební aktivitě. Celý terén, který tvořilo pravděpodobně část údolí potoka Lesky, úvoz či kavernu po odtěžení horizontů spraší, byl zasypán sutí (k. 100) z těchto stavebních aktivit. Z nich pak pochází většina starších nálezů v rozmezí starší doby bronzové a následně 1. poloviny 12. století až 17.-18. století. Získány byly i zbytky středověkých stavebních kamenných článků.

Zdeněk Čížmář, ÚAPP Brno

Resumé:

Znojmo (Bez. Znojmo), Horní Platz 8. Jüngere Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Horní Platz 19. Jüngere Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Jezuitské Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Svobody Platz. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Republiky Platz. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Staré město Str. 1. Jüngere Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Staré město Str. Úvoz Str. Mittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Přemyslovců Str. 4. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Znojmo (Bez. Znojmo), Přímětická Str. Jüngere Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

ZNOJMO (okr. Znojmo)

Minoritský klášter, ul. Přemyslovců 6. Středověk (13.-15. st.), novověk (17.-18. st.). Klášter, kostel Panny Marie, františkánská krypta. Záchranný výzkum.

Zkoumaný areál se nacházel na ploše ostrožny vypínající se nad údolím Gránického potoka. Plocha záchranného archeologického výzkumu byla situována asi ve střední části bývalého kláštera minoritů a klarisek, v prostoru presbytáře kostela Panny Marie (SM ČR 1:5 000 list Znojmo 7-6, plocha vymezená body od Z a J s.č. vzdálenými 354:88 mm). Podle půdorysné dispozice kostela se jednalo přímo o místo ležící pod bývalým vítězným obloukem.

V souvislosti s klášterem minoritů ve Znojmě je mezi svědky listiny Václava I. z r. 1249 uveden magister Hermannus, ministr fratrum minorum in Znoyem (Cod. d. M. II. 357). Dále se uvádí, že v r. 1279 sem byly převezeny ostatky Přemysla Otakara II., zabitého 26.8.1278 v bitvě u Suchých Krut. Byly zde pohřbeny až do r. 1297, kdy byla nad Přemyslem Otakarem II. zrušena klatba. Právě do tohoto období lze zřejmě datovat zdívo objevené během záchranného výzkumu v roce 1998 (Hašek, Kovárník 1999).

Zasvěcení původního kostela je velmi staré, není však zcela jasný jeho původní název. Jsou uváděna patrocina Nanebevzetí Panny Marie, Naší milé Matky Boží nebo lidově U Matky Boží. Ke kostelu Panny Marie přiléhala také oratoř klarisek, která byla dokončena v pol. 14. stol. Loď minoritů byla o něco širší než presbytář a značně dlouhá. Další stavební úpravy proběhly po požáru r. 1494. V této době došlo k prolomení dvou lomených arkád ve střední zdi mezi lodí minoritů a klarisek. Po vystavění kruchty v lodi byl klášter r. 1534 předán františkánům.

Hlavní průčelí kostela se posunulo v letech 1615-1620. Do let 1653-1654 se datuje výstavba dvou nových věží. V roce 1672 je však klášter opět poškozen požárem. Dále je uváděna výstavba nové hrobky pro františkány, nacházející se před hlavním oltářem. Ta byla vysvěcena r. 1678 a pro klarisky v r. 1685. Poslední stavební úpravy jsou kladeny do let 1774-1775, kdy byl vystavěn do hrobky nový vchod před sakristií. Klášter byl zrušen 21.8.1784. Kostel byl posléze využíván jako vojenský objekt a nakonec v r. 1840 zbourán.

Při archeologickém výzkumu, prováděném v roce 1998, byly zachyceny zbytky zdíva, které náležely ke starší fázi kostela a k přilehlé části křížové chodby. Jednalo se o dosud neznámou sta-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00